

ISTERIVANJE ARNAUTA

Isterivanje Arnauta je naziv memoranduma koji je dr Vaso Čubrilović, srpski akademik i političar, napisao 1937. godine za Stojadinovićevu vladu. Ovaj memorandum predlaže načine za rešavanje "albanskog problema" totalnim etničkim čišćenjem Kosova od Albanaca.

Čubrilović smatra da se može održati samo ona zemlja "koja je naseljena svojim vlastitim narodom" i da je "imperativna dužnost" države da ne dopusti da njeno važno strateško zemljište u rukama drži "nama neprijateljski i strani element".^[1] Čubrilović kritikuje dosadašnju neefikasnu srpsku kolonizaciju Kosova i predlaže efikasnije metode fizičkog izгона albanskog stanovništva. On smatra da je osnovna pogreška odgovornih činilaca bila to što su na "nemirnom i krvavom" Balkanu hteli da primene zapadne metode u rešavanju etničkih problema. Umesto toga, on predlaže rešenje problema na balkanski način:

“ Arnaute je nemoguće suzbiti samo postupnom kolonizacijom. Jedini način i jedino sredstvo to je brutalna sila jedne organizovane državne vlasti, u čemu smo mi uvek bili iznad njih. ”

Sredstva etničkog čišćenja

Dr. Vaso Čubrilović polazi sa stanovišta da je jedini efikasni način rešenja albanskog pitanja - "raseljavanje Arnauta u masi". Da bi došlo do masovnog iseljavanja, on predlaže sledeća sredstva pritiska:

Stvaranje psihoze

Prvi uslov jeste stvaranje psihoze. Radi toga je potrebno što pre naći agitatore, koji će agitovati za iseljavanje i pridobiti albansko sveštenstvo i prve ljude od uticaja, ili novcem ili pretnjama.

Državni pritisak

Drugo sredstvo je pritisak državnog aparata, koji treba do krajnosti da iskoristi zakone, kako bi "što više zagorčio opstanak Arnauta kod nas". U tom cilju, Čubrilović predlaže jugoslovenskoj vladi: globe, hapšenja, nemilosrdno primenjivanje svih policijskih propisa, kažnjavanje šverca, seče šuma, puštanje pasa, gonjenje na kuluk i sva "ona druga sredstva koja je u stanju da iznađe jedna praktična policija". Pored policijskih pritiska, Čubrilović predlaže i privredne: ne priznavanje starih tapija, obustavljanje rada

na katastru, nemilosrdno uterivanje poreza i svih javnih i privatnih dugova, oduzimanje državnih ispaša, opštinskih ispaša, ukidanje koncesija, poslovnih dozvola za kafane, trgovine, zanate, oduzimanje monopolskih dozvola, isterivanje iz državne, privatne i samoupravne službe, itd. Od sanitetskih mera koje bi uvećale pritisak na albansko stanovništvo predlaže sledeće: prisilno izvršenje svih propisa i po samim kućama, rušenje zidova i velikih plotova oko kuća, stroga primena veterinarskih mera koja će ometati izvođenje stoke na pijace, itd. Dr. Čubrilović takođe predlaže i pritisak na veru: sikanama sveštenstva, krčenjem groblja, zabranom mnogoženstva i nemilosrdnom primenom zakona da i ženska deca moraju pohađati škole.

Privatna inicijativa

Pored državnog pritiska, Vasa Čubrilović napominje da i "privatna inicijativa u tome pitanju može mnogo učiniti". On predlaže da se kolonistima podeli oružje i da se na Kosovu započne četnička akcija. Dalje predlaže izazivanje sukoba Crnogoraca sa Albancima u Metohiji i izazivanje lokalnih buna koje bi bile "krvavo ugušene najefikasnijim sredstvima", ne toliko vojskom koliko kolonistima, crnogorskim plemenima i četnicima.

Paljenje naselja

Pored navedenih sredstava pritiska na civilno stanovništvo, Čubrilović predlaže još jedno sredstvo "koje je Srbija vrlo praktički upotrebila posle 1878. godine - tajno paljenje sela i arnautskih četvrti po gradovima.

POSLEDICE

Čubrilovićev memorandum Stojadinovićeve vlada nije mogla u celosti sprovesti u delo zbog tadašnje ekonomske i spoljnopolitičke situacije. Njegovu primenu je trajno zaustavio aprilski rat i slom Kraljevine Jugoslavije. Zbog toga je ostao u arhivama i za njega godinama niko osim malog broja ljudi nije znao.

Čubrilović je slične ideje, odnosno plan koji bi trebao obuhvatiti sve neslovenske narode Jugoslavije, godine 1944. ponudio novim komunističkim vlastima. Plan je službeno odbačen kao nekompatibilan sa komunističkom ideologijom. Čubrilović je usprkos tome primljen u KPJ, ali je spis *Isterivanje Arnauta* "izbrisan" iz njegove službene biografije.

Međunarodna javnost je za spis prvi put doznala 1960-ih, kada se njega dokopao Enver Hodža, tadašnji komunistički vođa Albanije te ga koristio u propagandne svrhe. Službene jugoslovenske vlasti su opovrgnule njegovo postojanje, ali je počeo kružiti među istoričarima.

Jugoslovenska javnost je za *Isterivanje Albanaca* prvi put čula kada su neki njegovi delovi u januaru 1988. objavljeni u beogradskom listu *Borba*, a nešto kasnije i u

zagrebačkom časopisu *Start*. Tada je izazvao skandal jer je njime načeta reputacija ne samo uglednog historičara, nego i nobelovca Ive Andrića koji je navodno 1930-ih podržavao Čubrilovićeve planove.

Tekst je kasnije bio često citiran i navođen kao jedan od temeljnih dokumenata velikosrpske ideologije u 20. veku, odnosno podloga za metode koje su za vreme raspada Jugoslavijesrpske vlasti koristile u svrhu etničkog čišćenja Albanaca, Muslimana i Hrvata.

Neki autori smatraju da je Čubrilovićev plan o proterivanju Albanaca sa Kosova aktuelizovan 1999. godine od strane Miloševićevih vlasti pod nazivom Operacija Potkovića. Prilikom ove brutalne akcije etničkog čišćenje, preko 850.000 Albanaca je napustilo Kosovo, ali su ubrzo vraćeni nakon povlačenja srpskih trupa.

Izvor: Wikipedia - https://sh.wikipedia.org/wiki/Isterivanje_Arnauta -